

tásban a tanulót környező világtól kell kiindulnunk — majd a való élettel kapcsolatos rövid elbeszélések, apró költemények következnek, de fokozatosan egyre irodalmibb olvasmányanyagot használunk. A gyakorlati szempont és az irodalmi tájékozottság szempontja tehát nem zárják ki egymást. Az idegen nyelv szóban és írásban való használatának megtanítása csakis lélektanilag jól átgondolt és helyesen alkalmazott módszerrel lehetséges.

P. E.

A Jövő Útjain. XII. évf. 1937. 1—4. sz.

Kubiszky Lajos: Az állam, a szabad társadalom és nevelés a chelteni hami kongresszus tükrében. Az előadók a belső egyéni szabadság alapján tovább indulva az egyénnek a társadalomba való beállítottságát fejtegették. Az egyforma eséllyel való életbe-indulás, a belsőleg harmónikus emberből kifelé sugárzó összműködési készség többi embertársaival, az egyéni vélemény szabadsága és az egyéniségnek az általános erkölcsi normák keretein belül való szabad kifejtése és szabad világnézeti szemlélet kialakítása kerültek megvitatásra. Nagyjából azonos alapon állottak: a demokratikus gondolat eszményi kifejtésétől várják a társadalom haladását és ebben a szellemben kívánják a nevelést irányítani.

Várkonyi Hildebrand: Hogyan értelmezik az amerikai pszichológusok és nevelők a tanulás fogalmát? A szerző az amerikai pszichológusok két problémakörét jellemzi: a tanulás és a tanulás motivációjának kérdését. A. Gordon Melvin (műve: Building Personality) szerint a gyermek minden tevékenysége tanulás, feltéve, hogy a tanuláson nem gépies emlékezetbe-vésést, hanem a fejlődő személyiség minden természetes, vagy mesterséges tapasztalat-szerzését értjük. A tanulás főmozzanatai: a tapasztalat-szerzés, feldolgozása és a feldolgozott tudás alkalmazása. A tanulás főbb törvényszerűségei: a siker és gyakorlás törvénye. Valamely ügyességnek, vagy tudásnak elsajátítása elsősorban attól függ, mennyire sikeres a hozzávezető gyakorlás (Thorndike). A mai lélektan kiemeli, hogy a) sajátosan körülhatárolt s egymástól többé-kevésbé független képességekből állunk, s az egyes képességeket is egyre több rész-képességre bontja fel; b) az így felismert képességeket külön kell gyakorolni, figyelembevéve, hogy legjobb eredményt akkor érünk el, ha az illető tanuló a saját egyéniségének leginkább megfelelő módszert követi; c) végül egy meghatározott képességünknek gyakorlás folytan keletkező tökéletessége minden külön gyakorlás nélkül átmegy más képességünkre (transzfer). A tanító szerepe a növendék öntevékenységének irányítása: megtanítja a növendéket tanulni. Egy a szükséges: a tanuló önnevelésének, önelhatározó képességének működésbe-hozása, ami attól függ, mennyire tudjuk belevonni a szellemi munkába a tanuló egész személyiségét.

Philip Vernon: Az értelmi tesztek néhány hibaforrásáról. A Binet-féle vizsgálatok egyik nehézsége abból adódik, hogy nincs tárgyilagos egyértelműséggel megállapítva sem maga az eljárás, sem az, hogy miképpen értékelendők a gyermek válaszlai.

Beliczáné Okolcsányi Éva: Nyomda az iskolában. Franciaországban ma mintegy 500 Freinet rendszerű elemi iskola működik, ahol a tanítás középpontjában a nyomda és a gyermekek által szerkesztett ujság áll. Élményeikről, tapasztalataikról, tudásuk bővüléséről közvetlen kis cikkekben számolnak be. A 6 éves gyermek tanító-nője meséjét rövid mondatokká megfogalmazza. Ezt felírják neki nyomtatott betűkkel a táblára, s ő azonnal megkeresi a nyomdában a megfelelő betűket, kieszedi a rövid szöveget, s hamarosan már nyomtatja is. Elhihetetlenül gyorsan tanul így meg

olvasni, de igyekeznek írni is megtanulni, hogy mondani-valóját mielőbb írásba foglalhassa.

Hein Herbers (Hollandia): *A bilthovenii gyermekközösség*. Kees Boek, a kiváló holland pedagógus műhelyiskolájának célkitűzése egészséges individuumból álló új generáció felnevelése egészséges közösség-érzéssel. Erdők között épült iskolájában 100 gyermek, (3—18 évesek) „dolgozik“, „büntetés, kényszer és fenyegetés nélkül“. Mindenki saját adottságait és belső törvényei szerint fejlődhet, természetesen maguk a gyermekek az intézői és vezetői mindennek. A „Werkplatz“-hoz nyomda, könyvkötészet, asztalos- és egyéb műhelyek és egy 1.5 hektár nagyságú kert tartozik. A közösség-érzésre-nevelésnek egyik fontos tényezője az épület rendben tartása is. A tanítás fősúlya a szabad egyéni munkán van. Minden tantárgyat kisebb alcsoportokra tagolnak, minden rész úgy van méretezve, hogy egy gyermek havonta 2—3-t tud elvégezni. A gyermek maga választja meg a tárgyat, amivel foglalkozni akar — s a megfelelő szakosztályban egy dobozban megtalálja a kartonra felírt tájékoztatót: milyen könyveket használjon és milyen feladatokat végezzen el. A tantermekben egy tanító is jelen van, akihez tanácsért lehet fordulni. A tárgynak csak egy bizonyos része kötelező mindenkire, így marad azután idő ama tárgyak specializálására, amikhez a gyermeket adottsága és tehetsége hajlja.

Moravcsik Gyuláné: *Felkeléstől lefekvésig*. Szerző úgy látja, hogy a gyermek életének legfontosabb mozzanatai a reggel és az este. Ha ez a két akkord harmonikus, akkor a közöttük lejátszódó nap sem lehet diszonáns.

2-3. szám a „Pálcával vagy pálcá nélkül?“ kérdésnek van szentelve. *Imre Sándor*: *A „büntetés szerepe a nevelésben“*. A fejlődő embernek szüksége van arra, hogy ismerje nevelője véleményét önmagáról és munkájáról — ez a jutalom és büntetés értelme. Az igazi rendnek nem a kényszerítés az alapja, hanem az önfegyelmelés, a rend értékének megértése. Nevelni csak akkor lehet, ha a nevelő és növendék között kölcsönös a megértés és megbecsülés.

Karácsony Sándor kimutatja, hogy a verés jogtalan és eredménytelen sőt sokszor káros eszköz.

Mádai István: *Alkalmazzunk-e testi fenytést?* „A régi, elavult tömegnevelési módszerek odavezetnek, hogy valamint rövidre nyírják a Zöglínek haját, hogy mind szép egyforma legyen, éppúgy lenyírják mindegyiknek eredeti tudományos, művészi, erkölcsi, gazdasági és társadalmi képességeit, értékeit is, s az eredmény csupa degradált, csonka lélek, aki építő munkára többé nem alkalmas“.

Fritz Redl (Wien): *A büntetés hatásának mechanizmusa*. A gyermek lelkében a büntetés alatt végbemenő pszichikai processusra vonatkozólag a szerző 3 tipikus példát hoz fel, melyek a lelki élet ösztön-én (Es), én (Ich) és felettes és (Über-ich) rétegződésének, illetve ezen rétegek dominanciájának felelnek meg. A fejlődésben ez a 3 fokozat nemcsak egymásutánt, hanem egymásra-rétegződést is jelent. Figyelembe kell tehát vennünk — a büntetés megválasztásánál —, hogy a már meglévő pszichikai rétegek közül melyik dominál. Ha a büntetésnek azt a tulajdonságát, melynél fogva az félelmet ébreszt, a büntetés „nyomásának“, míg a büntudat: felkeltő ösztetevő-jét a büntetés „tárgymegokoltságának“ nevezzük, könnyen beláthatjuk, hogy a büntetés hatóereje nagy mértékben függ a büntetés „nyomásától“, de pedagógiailag eredményes csak „tárgyilag megokolt“ büntetés lehet. A valóban nevelői büntetés a „tárgyi megokoltság“ maximumát a „nyomás“ minimumával egyesíti.

A szám további cikkeiben gyakorlati pedagógusok, tanítók és tanárok tesznek

bizonyosságot arról, hogy a pálcza nem nevelő-eszköz — s csak körülmények mostohasága miatt használják ott is, ahol használják.

4. sz. A gyermek mint műértő.

Popper Irma: Zenepedagógia — emberpedagógia. Sikeresen csak akkor taníthatunk egy tárgyat, ha tekintettel vagyunk a gyermek összegyéniségére, ha vállaljuk az egész kis embert összes problémáival. A tanító egyénisége és jelleme döntő a tanulásra. Nagyon fontos, hogy a gyermekkel állandóan egyenletesen bánjunk. A gyermeket mindig egyenrangúként kell kezelni, emberileg és minden dolgát komolyan kell venni. Mindenütt lélektani alapon kutatva az okokat és a nehézségek feloldását, a szerző a gyakorlatban felmerülő nehézségek főkategóriáit tárgyalja: pillanatnyi kedvetlenség, állandó konfliktus a gyermek és környezete között, zenei képesség fogyatékossága, pedagógiai botlások.

Moravcsik Gyuláné arról számol be, hogy tétette meg kisfiával az első lépéseket a zene birodalmába, kezdve a dudolgotáson és a gyermekdalokon, zenélő dobozon, gramofonon keresztül az első operaelőadásig, a „Jancsi és Juliskáig.“

Elefánthy Mária a debreceni Városi Zeneiskola népszerű zenei ovodájáról ír, ahol játszva sajátítják el a kis növendékek a „zeneértést“, a zenei ízlést, és hallást. Itt nem technikai nehézségekkel kínozzák a gyereket, hanem megadják a lehetőséget, hogy gyermeki léptekkel betipeghessen a zene birodalmába. Az első évben megszokják, hogy mindent énekelhetnek, ami kis életükben történik. A második évben már a „kotta-emberekkel“, és — lépcsőzetes állványon behangolt poharak képében — a hangokkal is megismerkednek.

Maros Jenőné: Miért tanulnak ma kevesebb zenét, mint azelőtt? Sok szülő igen könnyen ráfogja gyermekére, hogy az zeneileg tehetségtelen, bár többnyire csak fejletlen. Ha a felnőtt meggondolatlanul tulzott kritikával illeti a gyermek zenei megnyilatkozásait, megöli a gyermek kedvét és bizalmát. Sok szülő azért nem taníttatja gyermekét, mert még most is borzalommal gondol az ő gyermekkorában elszenvedett — se a gyermek fejlettségét, se egyéniségét figyelembe nem vevő — zenetanításra, s ettől akarja megkímélni gyermekét.

Sz. Csorba Tibor: A magyar vidék művészeti képzésének lehetőségei. Nagy hijavál vagyunk vidéken a művészet szeretetének és megértésének. Ezen csak céltudatos neveléssel lehetne segíteni, ami a legtöbb helyen a város művész-rajztanárának hivatása! Ő legyen művésze és apostola egyszersmind hivatásának. Iskola kiállítások alkalmasak arra, hogy felkeltsék és fejlesszék a közönség érdeklődését a művészet iránt.

Sz. Csorba Tibor: „Uj utak a rajzoktatásban.“ c. készülő művéből ad ízelítőt. „A rajzoktatás legnagyobb hibája abban rejlik, hogy nem akar elemi fokon elindulni, hanem a művész-képzésnek csak tehetséggel járható útjára terel mindenkiket.“ — „A rajzolásra, akárcsak az írásra meg kell és meg lehet tanítani minden embert.“

Citronyiné Bikfalvi Ilona: A fonalas munka és az otthonlét légköre. A fonalas munka rendre és tisztaságra nevel és legegyszerűbb módja a művészi alkotó vágy kielégítésének. Növendékei mindig a maguk tervezése alapján dolgoztak. Talán legnehezebb a gyakorlati munkák megkedveltetése, melyeket a legműveltebb nő sem nélkülözhet, különben egész családja romlását vonja maga után. Ez az igazi életre való nevelés, mely a munkára és a munka megbecsülésére tanít.

Vincze László „Módszertani kísérlet a magyar irodalomtörténet tanításához.“

c. könyvének bevezetése. Az irodalom tanítása, műalkotások olvastatása és megértése által történhetik csak. — Csupán azokat a fákat mutassuk meg tanulóinknak, amelyek az erdőt teszik és legfeljebb csak felhívjuk a figyelmüket azokra, melyek az erdőt eltakarhatják — a tájékozódni alig kezdő tanuló előtt. Az irodalomtörténeti óra arra való, hogy a tanuló megszeresse a magyar könyvet, nem pedig arra, hogy elidegenítsük tőle.

P. E.

Magyar Tanítóképző, 1937. 4—6 sz.

4. sz. (április). *Frigyes Béla* a közgazdaságtani és társadalmi ismeretek tanításának módjáról értekezve, megállapítja, hogy 1. ezeknek az ismereteknek a jelentősége mindinkább növekszik, ezért 2. a közgazdasági jelenségek nyújtotta nevelési lehetőségeket ki kell aknázni, elsősorban, mert az állampolgári nevelés gondolatát is szolgálják és az akarat kialakításának hathatós eszközei. A kérdés az, hogy 3. hogyan tanítsunk, e tekintetben a tanítás célja igazít útba, továbbá az anyag helyes kiválasztásának biztosítása, amely a siker feltétele. Az okt. egységek feldolgozásában lehetőleg tapasztalati tényekből kell kiindulnunk s a módszert induktívva tennünk, az élettel szoros kapcsolatot teremtve. Egész eljárásunkban a közgazdasági és társadalmi életünknek tárgyas bírálatára törekedjünk, ami azt jelenti, hogy rá kell mutatnunk a társadalom és a gazdasági élet hibáira s a velejáró állami feladatokra. A kérdés csak nő jelentőségében, ha a tanító népművelő hivatására gondolunk.

5. sz. (május). *Padányi-Frank Antal* a tanítóképesítő vizsgálatok eredményének megállapításakor azt kívánja, hogy a tanítójelölt szorgalmát, kötelességtudását, megbízhatóságát, lelkületét, jellemét is mérlegeljük. *dr. Mezősy Károly* a mai osztrák tanítóképzést ismerteti, amely 5 évvel ezelőt kapott új szervezetet, demire megerősödött volna, túlhaladott lett s ma már ebben a formájában meg is szűnt. Az 1932 újjászervezés megszüntette az osztrák tanítóképzők középiskola jellegét azzal, hogy a latin és a modern nyelvet eltörölte s helyette a nevelési tanulmányoknak és gyakorlatoknak adott nagyobb szerepet, egyben az addig súlyosan érzett túlterhelésen is könnyített a heti óraszám leszállításával. A tanulmány az egyes tantárgyakban történt módosítások részletes fejtegetését nyújtja. *Marosvári Tibor* a mai finn tanítóképzést mutatja be. Finnországban a népiskola alsó és felső tagozatra oszlik, az előbbi 2, az utóbbi 4 évfolyamú. Az alsó tagozatban tanítónők, a felső tagjában felerészben férfi tanerők működnek. Ehhez a szervezethez idomul a tanítóképzés még pedig — nem azonos számú évfolyammal — 4 alsófokú népisk. tanítóképző és 8 felsőfokú t. és t.-nőképző van. — *Molnár Oszkár* 3. közleményben folytatja a Magyar Tanítóképző c. folyóirat vázlatos történetét 1911—1920-ig. A folyóiratnak ebbe a szakaszába esik a Gyakorlóiskola c. melléklettel való gazdagodása, amelynek Úrhégyi Alajos lett a vezetője. Ez a melléklet 1913-ban szűnt meg, amikor a M. T. válságos évei kezdődtek. A f. irat hanyatlása a háború egész folyamán tartott, a hajdani évi 41 iv 1919-ben nyolcadára zsugorodott. 1920-ban a lap újra erősödni kezdett s megváltoztak a viszonyok, amikor ugyanez évben a tan. kép.-int. tanárok egyesülete új tisztikart, a M. T. pedig új szerkesztőt kapott. *Cziráki József*: A magyar nyelv és irodalom ügye tanítóképzésünkben címen arra a súlyos helyzetre utal ami miatt a 4. és 5. osztályban az irodalom-tanítás vergődni kénytelen. Azt javasolja, hogy ebben a 2 osztályban a heti órák számát emeljék 2-ről 3-ra a német órák számának leszállításával.